UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

R.P. Francisci Svarez Granatensis E Societate Iesv Doctoris Theologi, Et In Conimbricensi Academia Primarij at[que] Emeriti olim Professoris Tractatvs Qvinqve, Ad Primam Secvndae D. Thomae

Suárez, Francisco

Mogvntiae, 1629

7. Quomodo sit vtendum conscientia scrupulosa ad honestum actionem.

urn:nbn:de:hbz:466:1-94065

Visual Library

SECTIO VLTIMA.

Quomodo ſit vtendum conſcientia ſcrupuloſa ad honeſtam actionem.

I. *Variæ cauſæ vnde oriantur ſcrupuli.*

SCrupulus interdum verum, aut rationabilem conſcientiæ remorſum ſignificat. 1. Regum 25. *Ne ſit tibi hoc in ſcrupulum cordis, quod effuderis ſanguinem innoxium*: hic vero, & frequentius ſumitur, vt ſupra dixi, pro quadam animi puſillanimitate, & dubitatione ex leuibus, & apparentibus cauſis, cuius radices ſunt, vel tentatio dęmonis, vel diuina permiſsio, vt hominem exerceat, & humiliet, vel ipſa corporis complexio, & imaginationis falſitas, vel debilitas: vel nimius timor ſeruilis, quem generat nimius amor proprius, quemque diminuit perfecta charitas, ex qua, & ex timore filiali raro naſcitur hæc affectio, interdum tamen naſci poteſt ex adiuncta ignorãtia, vel etiam conſuetudine, aut aliorum exemplo, aut denique naſcitur ex ſola probabilitate opinionis contrariæ.

II. *Scrupuloſus non ſibi perſuadeat eſſe abſolute malum, quod eſt facturus.*

Primo cauendũ eſt, ne ſcrupulus vincat hominem ad formandum abſolutum dictamen eſſe malum, quod operatur, ita vt nihilominus operetur, quia non excuſabitur â culpa, cũ agat contra conſcientiam, & hoc dixit Innocentius III. *in cap. per tuas 2. de Simonia.* ibi, *per conſcientiam ſcrupuloſam in hanc incidet difficultatem, quam non euadet, niſi deponat errorem*, ſaltem practice.

III. *Nec formet iudiciũ practicum de malitia operis faciendi.*

Secundo cauendum eſt aliud extremũ ne homo legatur ſemper ſcrupulis obedire, formãdo ſcrupuloſum dictamen, ſeu iudicium practicũ, & obediendo illi, ita omnes autores citandi. Primo, quia erit hoc maxime oneroſum: nã imponit ſibi homo infinitas obligationes, & præcepta ſine fundamento. Secundo eſt hoc valde periculoſum, tũ quia inde ſequitur magna inquietudo mentis, & conſcientiæ, ac cæcitas, erroreſque innumeri, tum etiam quia impeditur homo à perfectioribus operibus, & in ſpiritualibus exercitiis mirum in modum diſtrahitur. Tertio, quod grauius eſt, ſæpe tot oneribus prægrauatus prærumpit, & agit contra cõſcientiam practicam, & erroneam, & ſæpe etiam concipit errorem quendam virtutis, & fit intolerabilis cura, & ſolicitudo propriæ conſcientiæ.

IV. *Imo deponat ſcrupulũ, & formet iudiciũ cõtrarium.*

Tertio dicendum non ſolum eſſe tutum, ſed etiam valde neceſſarium deponere conſcientiã ſcrupuloſam, formãdo iudicium illi contrariũ, & perſeuerando in illo quãdiu ſcrupulus inſtet, & moleſtet; ita docent omnes, optime autẽ Caietan. *in Summa*, *verbo Scrupulus* Anton. 1. *parte tit.* 3. *cap.* 10. §. 10. Gerſon 2. *parte opuſcul. de natura*, & *qualitate conſcientiæ.* Nauarr. & Corduba, & alii citati. Videri etiam poteſt Laurent. Iuſtinianus *lib. de diſciplina Chriſtianæ religionis cap.* 12. & ſunt optima verba Innocentii III. *cap. inquiſitionis, de ſententia excommunicationis. Conſcientia leuis, & temerariæ credulitatis exploſa, &c.* Non enim oportet explodi ſpeculatiue, ſed practice, neq; ita vt non ſentiatur, ſed vt non conſentiatur per determinatum iudicium. Ratio vero eſt, quia hic ſcrupulus non habet prudens, & rationabile fundamentum, & ideo non poteſt tollere practicam certitudinem in operando.

V. *Quid ſcrupuloſum maxime torqueat.*

Sed hoc eſt q; ſcrupuloſum vexat, quia ſemper illi videtur rationabilis dubitatio, præſertim cum apud Gregorium legat, *bonarum mentium eſſe timere culpam, vbi culpa non eſt*, & maxime turbatur ſi aliquoties expertus eſt ſe fuiſſe deceptum in agendo contra ſcrupulum. Reſpondetur aliter eſſe iudicandum de eo, qui pacatam habet conſcientiã, aliter de his qui perturbatam, vel ſcrupuloſam; nam ille facilius poteſt timere culpam vbi non eſt, nam de illo Gregorius loquitur, quia eius timor non eſt nimius, nec vanus, ſed prudens, & cautus. Aliquando vero poteſt excedere & tranſire in ſcrupulum, & tunc ſi talis homo ſit doctus, facile poteſt applicare principia practica, & ex his firmiter operari, contempto ſcrupulo, etiamſi perſeueret: ſi autem ſit indoctus, alterius conſilio vtatur, & eius autoritate practice nitatur: quod ſi non poteſt alium adire, & neceſſe eſt operari, ſeruet regulam ſupra tactã de conſcientia dubia, ſc. vt per ſe conſideret morali diligentia, & bona intentione faciat, quod honeſtum videbitur, & practice non errabit. At vero in his, qui habent conſcientiam ſcrupuloſam & inquietam: primum oportet, vt ſuam ægritudinem & diſpoſitionem cognoſcant, quam facile percipient, vel ex facilitate timoris, & inquietudinis in iudicando de agendis, & facili mutatione iudicii ex quacumq; leui coniectura, vel apparentia, vel ex nimia quadam reflexione circa res, vel euentus, qui vix in aliorum cogitationes aſcendunt: vel denique, ſi aliorum conſiliis, quibus parere debent, non acquieſcunt.

Quid tunc remediũ adhibendum.

VI. *Alia opportuna remedia præſcribuntur.*

Secundo hinc ſtatuat non ſe ſuo iudicio regere, quia ęger animus non poteſt ſibi conuenientem medicinam eligere: conſulat ergo virũ doctum & timoratum, cui omnino fidem habeat, & ſecurus erit, & contemnet omnem dubitationẽ, an ſe ſatis explicauerit. Tertio habet aliqua principia generalia extrinſeca & practica, quib. vtatur, quale eſt eum qui bona fide procedit animo placendi Deo ſi mediocrem diligentiam adhibeat, practice nõ errare. Item in rebus moralibus non eſſe quærendam omnimodam certitudinem: item, quod Caietanus ait, dubitationem quæ in aliis fortaſſe eſſet rationabilis, in ſcrupuloſo pro nihilo eſſe exiſtimandam: vnde licet contingat ſpeculatiue interdum decipi, practice non errare: ac tandem ſi ſemel in aliquo facto habuit conſilium ab homine docto, in omni ſimili illo vtatur abſque noua interrogatione.

VII.

Et hæc quidem procedunt quando ſcrupuloſus procedit de re quidem agẽda in futurum; quando vero eſt de re præterita, duplex eſſe poterit. Vnus, an conſenſerit, necne, & in hoc eſt regula omnium, vbi non fuerit euidentiſsimus conſenſus, non eſt quod timeatur, agimus .n. de his, qui bona fide procedunt, & alioqui habent firmum animum numquam peccandi mortaliter, neque eſt quod terreamur propter moram temporis, aut vehementiam cogitationis, nam hæc ẽt ſæpe ſunt naturalia, & inuolũtaria, & interdum ex timore, poſtea maiora apparent, quã reuera fuerint. Alter ſcrupulus ſimilis eſt, in ordine ad confeſsionem, an ſufficienter confeſſus fuerit, necne, de quo latius in materia de confeſſione, & eſt res de ſe facillima, nam ſi mediocrẽ diligentiam adhibuit, põt eſſe ſecurus. Ex quib. etiam obiter declaratũ eſt, quæ remedia ſeruire poſſent, præſertim ad ipſum vſum: nã radix tollenda eſt vel purgato corpore, vel certe animo, ſentiendo de domino in bonitate, qui non inicit vincula, neque ab homine exigit pluſquam humanam, & moralem diligentiam. Et hęc ſatis de hac materia ad gloriam Altiſsimi.

Finis tractatus tertij.